

Vijanden pleiten samen voor verzoening

door Addie Schulte

De moeder van Nir Oren reisde met een bus door Tel Aviv en werd slachtoffer van een zelfmoordaanslag. De broer van Khaled Abu Awad werd doodgeschoten door een Israëlische soldaat. Nu werken ze nauw samen als de bestuurders van de Israëlische-Palestijnse organisatie Parents Circle.

Er zijn ongeveer zeshonderd families aangesloten, die gemeen hebben dat ze een naaste hebben verloren door 'het conflict'. De organisatie heeft één kantoor in de Palestijnse gebieden en één in Israël, een Israëlische en een Palestijnse directeur. "We doen alles samen," zegt Khaled Abu Awad, de Palestijnse directeur. "Altijd een Palestijn en een Israëli. We denken dat we anders onze boodschap verzwakken en niet bereiken waar we in geloven."

De Israëlische directeur Nir Oren: "Ons doel is verzoening bevorderen. Wie kan dat beter doen dan diegenen die de hoogste prijs hebben betaald in het conflict? Als wij in staat zijn tot verzoening, is iedereen dat. Dat is onze sterke boodschap. We weten dat verzoening nodig is, voor, tijdens en zeker na een vredesverdrag. Anders wordt het een papieren vrede."

Ze zijn deze week in België en Nederland op bezoek, op uitnodiging van Kerk in Actie en het Steuncomité Israëlische Vredes- en Mensenrechtenorganisaties. Een tentoonstelling van op verzoek van Parents Circle getekende cartoons over het Israëlisch-Palestijnse conflict is deze weken te zien in de Domkerk in Utrecht.

Denk niet dat de dood van een familielid bij de twee mannen onmiddellijk leidde tot het streven naar verzoening met de andere kant. Oren: "Na mijn moeders dood was ik vooral wanhopig, boos, gefrustreerd. Ik dacht dat het een zinloze dood was. Ze deed niemand kwaad. Ze zat in een bus, op weg naar vrienden. Het was vrij gevaarlijk destijds in Tel Aviv. Maar ze nam de bus in plaats van de auto. Helaas de verkeerde bus. De man die de zelfmoordaanslag pleegde, had een zak met explosieven en spijkers bij zich. Mijn moeder had geen kans en stierf direct."

"Het is zo wreed en gewelddadig. Het gevoel is anders dan bij een gewoon sterfgeval: boosheid, woede, het idee dat je iets moet doen. Het is heel makkelijk om aan wraak te denken. Dat zou best een natuurlijke aandrang kunnen zijn. En het wordt heel politiek. Het is geen persoonlijk verlies, het is een nationaal verlies."

Abu Awad was na de dood van zijn broer Yousef in 2000 door een Israëlische kogel ook niet direct vergevingsgezind. “De normale reactie is om vergelding te zoeken. Er zijn mensen die je willen helpen extremer te worden, helpen om wraak te nemen. Maar er waren ook mensen die een ander voorbeeld stelden.”

“Leden van Parents Circle kwamen naar ons huis. In het begin wilde ik ze niet ontvangen, maar mijn moeder besloot ze uit te nodigen. We waren voor de organisatie interessant omdat we politiek actief waren, ook al tijdens de eerste intifada. We zaten een deel van ons leven in Israëlische gevangenissen, ik anderhalf jaar, mijn broer zeven jaar, mijn moeder zes en half jaar. Als wij lid zouden worden, zou dat een sterk signaal zijn. Eerst weigerde ik te komen. Maar toen ze begonnen te praten, merkte ik dat ze spraken over mijn gevoelens. Ik vertelde mijn verhaal en over Yousef. Sindsdien ben ik lid.”

Oren werd lid via zijn zoontje van destijds tien jaar oud. Het jongetje ging naar een zomerkamp van Parents Circle met Joodse en Palestijnse kinderen. “Twee weken later werden de ouders uitgenodigd voor een bijeenkomst. Ik zei in het begin niet zoveel, maar ik voelde me thuis. Er was een gevoel dat ik erbij hoorde.”

De reacties in hun omgeving verschilden. De meeste mensen respecteren hun keuze, zeggen ze allebei. Er is ook verbazing over hun houding.

Maar Oren krijgt ook wel te horen dat het tijdverspilling is waarmee hij mee bezig is. Abu Awad wordt soms verweten dat hij de herinnering aan zijn broer en het bloed dat is vergoten niet respecteert. “Er zijn maar weinigen die dat zeggen, in ieder geval in je gezicht. Maar het is niet makkelijk,” zucht hij.

Dat vindt Oren ook. “We hebben er voor gekozen om niet bij onze natuurlijke groep te horen, maar om een nieuwe groep te scheppen. Het was voor mij makkelijker om een andere houding te kiezen. Dat had me minder slapeloze nachten gekost.” Hun politieke overtuigingen hebben ze overigens niet opgegeven. Abu Awad is nog steeds aanhanger van Fatah, de partij van de Palestijnse president Mahmoed Abbas, Oren ziet zichzelf als zionist.

De bij Parent Circles aangesloten families hebben onderling contact. Zo zijn ze na de Gaza-oorlog met 250 families bij elkaar gekomen, vooral op initiatief van Abu Awad. Ze moesten juist op dat moment laten zien dat verzoening mogelijk is.

Oren: “We gaan samen naar het Holocaustmuseum in Jeruzalem, zo dat de Palestijnen begrijpen wat er met de Joden gebeurd is. Of we bezoeken een Palestijns dorp dat in 1948 is vernietigd. Het is van belang dat Joden weten wat er met de Palestijnen is gebeurd.”

Maar belangrijker zijn activiteiten die gericht zijn op buitenstaanders. Koppels bezoeken scholen en spreken daar met leerlingen over het conflict. “Op die manier bereiken we 25.000 tot 30.000 jongeren per jaar. Het is vaak voor het eerst dat ze iemand van de andere kant ontmoeten. Er komt een gesprek op gang, en dat kan een stevig gesprek zijn.”

De organisatie was aanvankelijk ook in de Gazastrook actief. Maar later maakten zowel het Hamasbestuur in Gaza als de Israëliische blokkade het onmogelijk om het contact te onderhouden.

De organisatie krijgt geen geld van de regeringen in de regio. “Als dat gebeurt, is het einde van het conflict waarschijnlijk naderbij,” zegt Oren lachend.

‘We denken dat ons model voor verzoening heel belangrijk is ná een vredesovereenkomst. Voor een overeenkomst is het moeilijk om aan verzoening te werken,” zegt Oren. “Als er een vredesovereenkomst wordt gesloten, is niet iedereen direct vrienden. Er zal nog angst zijn, haat. Het is niet moeilijk voor een extremist van een van de kanten om iets te doen. Maar mensen moeten zien dat zoiets niet een daad is van de Palestijnen of van de Israëli’s, maar van een extremist.”

Ze zijn nu bezig politici te benaderen, zowel in de Palestijnse gebieden als in Israël. Die moeten ook beseffen dat er na een mogelijk vredesakkoord nog veel moet gebeuren. Ze vinden daarbij wel enig gehoor, zegt Oren.

Veel waarnemers betwijfelen of de huidige besprekingen tussen Israël en de Palestijnen tot een akkoord gaan leiden. Oren: “Er komt een keer een oplossing, maar de vraag is wanneer.”

Abu Awad: “Zelfs als ik niet optimistisch zou zijn, moet ik mezelf ervan overtuigen optimistisch te zijn. Anders ontbreekt de energie om door te gaan. Het is de enige manier. We moeten mensen overtuigen om een komend verdrag te steunen en onze leiders onder druk zetten om deze besprekingen tot een succes te maken.”

Het vredesproces is complex, erkent hij. Het gaat over land, water, grenzen, heilige plaatsen, vluchtelingen, gevangenen en slachtoffers.

“Beide kanten moeten dingen opgeven. Dat we een prijs moeten betalen voor vrede, hebben we al aanvaard. Maar ik denk dat het probleem ergens anders ligt. Ik ken de geschiedenis van de Joodse Israëli’s. Ik weet dat ze zich niet veilig voelen, omsingeld door die grote Arabische bevolking. Ze vragen zich af: ‘als we een verdrag tekenen, willen de Palestijnen dan echt met ons leven of gaan ze zichzelf versterken en drijven ze ons de zee in?’ Het is een op historie gebaseerde angst,” aldus Abu Awad.

Hij verwoordt ook de onzekerheid aan Palestijnse kant. “De geschiedenis maakt ons, Palestijnen, wantrouwig. Het idee aan Palestijnse kant is dat we Israël moeten accepteren, al onze rechten moeten opgeven en niets terug krijgen. Dat is onze angst. Die angst en dat gebrek aan vertrouwen zijn de belangrijkste redenen dat de onderhandelingen zo traag verlopen.”

Bij de besprekingen zal ook het lot van gevangenen worden besproken, ook van diegenen die verantwoordelijk zijn voor de dood van hun naasten. Vrijlating is voor Parents Circle onderdeel

van de verzoening. Daarmee staan ze lijnrecht tegenover een Israëlische organisatie van nabestaanden van slachtoffers van terroristische aanslagen, die daar altijd tegen is.

Oren: “Vrijlaten van gevangenen stopt meer geweld. Iedere gevangene heeft een familie die Israël meer gaat haten.” Hij wijst er op dat ook zijn mede-directeur in een Israëlische cel heeft gezeten.

In Nederland leidt het Palestijns-Israëlich conflict ook tot spanningen, soms met grimmige of zelfs gewelddadige incidenten. Oren: “Ik wil de Nederlanders vragen niet in onze naam een conflict te starten. Als ze deel willen zijn van de oplossing, prima. Maar wees niet pro-Palestina of pro-Israël. Het is zo makkelijk om extreem te zijn of om één kant te kiezen.”
